

PERSPECTIVA

LEGNICKIE STUDIA TEOLOGICZNO-HISTORYCZNE

Rok XVI 2017 nr 1 (30) s. 113-129

Ks. MAREK KLUWAK

LEGNICKA KAPITUŁA KATEDRALNA

Legnicka Kapituła Katedralna wpisuje się w wielowiekową tradycję Kościoła powszechnego. Jej erygowanie miało na celu troskę o piękno i uroczysty charakter sprawowanej liturgii w nawiązaniu do tradycji archidiecezji wrocławskiej¹. Podstawowym źródłem wiedzy na temat kapituły jest archiwum² zawierające: statuty, dekrety erekcyjne, protokoły z sesji kapitułnych, dokumenty opisujące działalność oraz kopie dekretów powołujących kanoników. Dostępne dokumenty pozwoliły na opracowanie historii kapituły oraz zakresu jej aktywności. Nie wyczerpuje to całej gamy działalności i prac kapituły ze względu na brak pełnej dokumentacji. Ważnym źródłem dotyczącym kapituły katedralnej jest księga opracowana przez pierwszego prepozyta ks. Władysława Bochnaka³, zawierająca dokumenty oraz zdjęcia i biogramy kanoników. przyczynek do opracowania historii legnickiej kapituły poczynił ks. Mariusz Majewski⁴. Ze względu na łączność i nawiązanie do

---

* Marek Kluwak – kapłan diecezji legnickiej, doktor nauk teologicznych (teologia liturgiczna), absolwent Uniwersytetu Opolskiego, proboszcz parafii pw. św. Andrzeja Apostoła w Męcince; e-mail: mkluwak@gmail.com.

¹ W. URBAN. *Statuty kapituły katedralnej we Wrocławiu*. „Prawo Kanoniczne” 9:1966 nr 1-2 s. 329-354.

² Archiwum Legnickiej Kapituły Katedralnej [dalej: ALKK].

³ *Kapituła Katedralna w Legnicy*. Oprac. W. Bochnak. Legnica 2000.

⁴ M. MAJEWSKI. *Kanonicy Legnickiej Kapituły Katedralnej w latach 1994-2013*. W: *In perdifficili peregrinatione – pośród trudów pielgrzymowania*. Red. M. Majewski, W. Szetelnicki. Legnica 2013; TENŻE. *Troska Legnickiej Kapituły Katedralnej o liturgię w diecezji*. W: *In perdifficili peregrinatione*.

kapituły wrocławskiej bardzo cenne są opracowania ks. Kazimierza Doli⁵ i ks. Józefa Patera⁶.

1. KAPITUŁY W HISTORII KOŚCIOŁA

Początków kapituł należy upatrywać w patrystycznych korzeniach tych korporacji⁷. U podstaw ich tworzenia znajdowały się dwa czynniki. Pierwszym była grupa księży, którzy uczestniczyli w kierowaniu diecezją, wspierając biskupa radą i pomocą. Drugim, sięgającym IV w., było życie wspólnotowe duchownych biskupiego miasta. Cechowało ich wspólne zachowywanie reguły, nazywane życiem kanonicznym. Ważną rolę w kształtowaniu się korporacji kanoników odegrała reguła św. Chrodeganga (†766), udoskonalona przez teologa-liturgistę i dyplomatę Amalariusza z Metz (†850) i zatwierdzona przez synod w Akwizgranie w 817 r.⁸ Mając na względzie wskazane czynniki, można przyjąć, że początki kapituły katedralnej, w rozumieniu zbliżonym do dzisiejszego stanu, przypadają na XI i XII w.⁹ Kapituły katedralne na przestrzeni dziejów zyskiwały na znaczeniu i zakresie kompetencji. Na synodzie rzymskim w 1059 r. otrzymały osobowość prawną. Konkordat woromacki w 1122 r. przyznał kapitułom prawo wyboru biskupa, co zostało potwierdzone przez Sobór Laterański II w 1139 r.¹⁰ W XII w. kanonicy brali udział w wyborze biskupa, w administrowaniu diecezją i przyznawaniu beneficjów kościelnych¹¹. Powiększanie uprawnień kapituł doprowadziło do sytuacji, w której uważano, że ograniczają one działalność biskupa w swobodnym zarządzaniu diecezją. Sobór Trydencki zmniejszył rolę kapituł katedralnych, podporządkowując je biskupom¹².

⁵ K. DOLA. *Statuty Wrocławskiej Kapituły Katedralnej z roku 1482/83. Na podstawie materiałów przysposobionych przez ks. biskupa Wincentego Urbana*. Wrocław – Opole 2004.

⁶ J. PATER. *Wrocławska Kapituła Katedralna w XVIII wieku. Ustrój – skład osobowy – działalność*. Wrocław 1998.

⁷ M. WYSOCKI. *Patrystyczne korzenie kapituł i statutów kapitułnych*. W: *Warmińska Kapituła Katedralna. Dzieje i wybitni przedstawiciele*. Red. A. Kopiczko, J. Jezierski, Z. Żywica. Olsztyn 2010 s. 76-77.

⁸ J. KOPIEC. *Miejsce kapituły katedralnej w relacjach „ad limina apostolorum”*. „Ateneum Kapański” 158:2012 z. 2 s. 222; L. ŚWITO. *Kapituła Warmińska w świetle obowiązującej regulacji prawnej*. W: *Warmińska Kapituła Katedralna* s. 98.

⁹ J. BORUCKI. *Kapituła katedralna i rada kapłańska – stary i nowy senat biskupa diecezjalnego*. „Studia Włocławskie” 9:2006 s. 245.

¹⁰ SOBÓR LATERAŃSKI II. *Kanon XXVIII*. W: A. BARON H. PIETRAS. *Dokumenty soborów powszechnych. Tekst grecki, łaciński, polski*. T. II. Kraków 2007 s. 161.

¹¹ A. RADZIMIŃSKI. *Duchowieństwo kapituł katedralnych w Polsce XIV i XV w. na tle porównawczym*. Toruń 1995 s. 272; B. KUMOR. *Dzieje diecezji krakowskiej do roku 1795*. T. 2. Kraków 1999 s. 178-184.

¹² BORUCKI. *Kapituła katedralna i rada kapłańska* s. 245.

Kwestię kapituł podjął *Kodeks prawa kanonicznego* z 1917 r., poświęcając im 32 kanony. Według *Kodeksu* kapituła stanowiła radę i senat biskupa¹³. Zadania i rola kapituły zostały poruszone podczas prac Soboru Watykańskiego II. Zgłaszano wiele uwag dotyczących funkcjonowania tej instytucji, wskazując na potrzebę reformy¹⁴. Potwierdził to soborowy dekret *Christus Dominus*, wskazując w numerze 27, że kapituła, o ile istnieje taka potrzeba, powinna zostać zreorganizowana¹⁵. W prawodawstwie posoborowym zadania i rolę kapituły wyznaczały: motu proprio Pawła VI *Ecclesiae Sanctae*¹⁶, list okólny Kongregacji ds. Duchowieństwa *Presbyteri sacra* (11 kwietnia 1970)¹⁷, przepisy Rady ds. Publicznych Kościoła w sprawie wyboru biskupów w Kościele łacińskim (25 marca 1972)¹⁸, Instrukcja Kongregacji Biskupów *Ecclesiae Imago* (22 lutego 1973)¹⁹ wskazuje na rolę doradczą kapituły katedralnej, pozostawiając jej część uprawnień obowiązujących w *Kodeksie* z 1917 r. Obecnie funkcję i znaczenie kapituły określa *Kodeks prawa kanonicznego* z 1983 r.²⁰, poświęcając im osiem kanonów: od 503 do 510. Odbiera kapitule władzę oraz rolę doradczą, a pozostawia jedynie funkcję liturgiczną w kościele katedralnym lub kolegiackim²¹. Zadanie kapituły katedralnej nie ogranicza się wyłącznie do udziału we mszy św. celebrowanej przez biskupa, ale obejmuje również sprawowanie innych sakramentów oraz przepowiadanie słowa Bożego w kościele katedralnym. Kapituła wypełnia także zadania zlecone jej przez prawo lub biskupa: wybiera dwóch przedstawicieli na synod prowincjalny z głosem doradczym. Jej członkowie z urzędu biorą udział w synodzie diecezjalnym. W określonych przypadkach kapituła może pełnić funkcję kolegium konsultorów. Jednak Konferencja Episkopatu Polski w piśmie okólnym nr 26/86 nie skorzystała z tej prerogatywy²².

¹³ J. DYDUCH. *Kapituła katedralna i rada kapłańska*. „Prawo Kanoniczne” 25:1982 nr 3-4 s. 79.

¹⁴ K. WĘTKOWSKI. *Kapituła katedralna w świetle postanowień Soboru Watykańskiego II i norm Kodeksu prawa kanonicznego z 1983 roku*. „Prawo i Kościół” 2:2000 s. 78-79.

¹⁵ SOBÓR WATYKAŃSKI II. *Dekret o pasterskich zadaniach biskupów w Kościele Christus Dominus* (28 października 1965). W: *Sobór Watykański II. Konstytucje, dekryty, deklaracje*. Poznań 2002.

¹⁶ PAULUS PP. VI. *Litterae Apostolicae Motu Proprio Datae. Ecclesiae Sanctae Normae ad quaedam exsequenda SS. Concilii Vaticani II Decreta statuuntur*. AAS 58:1966 s. 757-787.

¹⁷ *Sacra Congregatio pro Clericis. Litterae Circulares ad Praesides Conferentiarum Episcopali-um de Consiliis Presbyteralibus iuxta placita Congregationis Plenariae die 10 Octobris 1969 habitae*. AAS 62:1970 s. 459-465.

¹⁸ *Acta Consilii pro Publicis Ecclesiae Negotiis. De promovendis ad Episcopatum in Ecclesia latina*. AAS 64:1972 s. 386-391.

¹⁹ KONGREGACJA DS. BISKUPÓW. *Directorium Ecclesiae imago de pastoralis ministerio Episcoporum*. Enchiridion Vaticanum 4 (1945-2328).

²⁰ *Kodeks prawa kanonicznego*. Poznań 2008 [dalej: KPK].

²¹ BORUCKI. *Kapituła katedralna i rada kapłańska* s. 256; W GÓRALSKI. *Struktury synodalne i kolegialne w Kościele partykularnym według KPK Jana Pawła II*. „Studia Płockie” 14:1986 s. 63.

²² WĘTKOWSKI. *Kapituła katedralna* s. 83.

2. ERYGOWANIE LEGNICKIEJ KAPITUŁY KATEDRALNEJ

Papieska bulla *Totus Tuus Poloniae Populus* z 25 marca 1992 r.²³ dokonała podziału administracyjnego Kościoła w Polsce. Wśród nowo utworzonych diecezji znalazła się diecezja legnicka. Jej pierwszym biskupem został Tadeusz Rybak i to jemu powierzono zadanie stworzenia struktur diecezji oraz powołania niezbędnych instytucji i urzędów. Wśród nich znalazła się Legnicka Kapituła Katedralna, powołana do istnienia w drugą rocznicę erygowania diecezji. Przy powoływaniu kapituły bp Rybak skorzystał z doświadczeń wyniesionych z archidiecezji wrocławskiej, w której jako sufragan był kanonikiem gremialnym, a od 11 grudnia 1982 r. prepozytem Wrocławskiej Kapituły Katedralnej²⁴.

Starania o utworzenie kapituły w diecezji legnickiej biskup rozpoczął od skierowania do Kongregacji ds. Duchowieństwa stosownej prośby. Uczynił to za pośrednictwem nuncjusza apostolskiego w Polsce pismem z 14 lutego 1994 r., w którym wskazał, że utworzenie kapituły zbiega się z rocznicą ustanowienia diecezji legnickiej i będzie wyrazem docenienia tych księży, którzy wnieśli wielki wkład w organizowanie niezbędnych struktur diecezjalnych. Kongregacja ds. Duchowieństwa odpowiedziała na pismo 2 marca 1994 r. (prot. 94000756)²⁵. Kard. Jose Sanchez, prefekt Kongregacji ds. Duchowieństwa, udzielił dyspensy w sprawie dotyczącej stroju chórowego kanoników. Zgodnie z dokumentem kanonicy Legnickiej Kapituły Katedralnej podczas celebracji liturgicznych powinni występować w stroju, który stanowią: czarna sutanna, komża oraz fioletowy mucet²⁶. Kanonicy uzyskali pozwolenie na noszenie stroju chórowego poza kościołem katedralnym, gdy reprezentują biskupa oraz za jego wyraźnym zezwoleniem. 25 marca 1994 r. Kongregacja ds. Duchowieństwa wydała dekret (prot. 94000756/I)²⁷ erygujący Legnicką Kapitułę Katedralną, przypominając, że powinna ona kierować się własnym

²³ IOANNES PAULUS. *Totus Tuus Poloniae populus*. AAS 84:1992 s. 1099-1112.

²⁴ W. SZETELNICKI. *Kapituła Metropolitalna we Wrocławiu w latach 1952-1993*. Wrocław 1994 s. 112-113.

²⁵ *Pismo Kongregacji pro Clericis w sprawie strojów kanoników Kapituły Legnickiej*. „Legnickie Wiadomości Diecezjalne” 3:1994 nr 1 s. 49.

²⁶ Dokładnej analizy strojów kanonickich, w tym kapituły legnickiej, dokonała Lucyna Rotter. Zob. L. ROTTER. *Strój i insygnia kanoników kapituł katedralnych i kolegiackich ze szczególnym uwzględnieniem Legnickiej Kapituły Katedralnej*. W: *In perdifficili peregrinatione* s. 69-107. Autorka opracowania rozszerza i precyzuje strój legnickiego kanonika, podając, że składa się on z dystyngtorium w formie promienistego krzyża, na jego tle znajdują się postacie Świętych Piotra i Pawła oraz symbole czterech ewangelistów, na rewersie Orzeł Biały, fioletowego mucetu, komży, pasa fioletowego na czarnej sutannie z fioletowymi wypustkami i guzikami, czarnego biretu z fioletowym pomponem oraz pierścienia kanonickiego. Strój legnickich kanoników wymaga usystematyzowania, gdyż w obecnej formie posługują się oni rakieta, a nie komżą jak wskazuje pismo Kongregacji ds. Duchowieństwa.

²⁷ *Dekret Stolicy Apostolskiej erygujący Kapitułę Legnicką*. „Legnickie Wiadomości Diecezjalne” 3:1994 nr 1 s. 47-48.

statutem zatwierdzonym przez biskupa oraz innymi przepisami Kościoła powszechnego dotyczącymi tej materii. Jako cel erygowania kapituły Kongregacja wskazała zapewnienie odpowiedniej rangi czynnościom liturgicznym sprawowanym w diecezji.

Bp Rybak, powodowany troską o rozwój diecezji legnickiej oraz należyte sprawowanie kultu Bożego, dekretem (l.dz. 820/94)²⁸ uroczystie ogłosił ustanowienie Legnickiej Kapituły Katedralnej. W piśmie wskazał, że nawiązuje ona do chwalebnych tradycji archidiecezji wrocławskiej²⁹. Zadaniem kolegium kapłanów stanowiących kapitułę jest wspieranie modlitwą, radą i duszpasterskim działaniem biskupa legnickiego w wypełnianiu jego pasterskiego posłannictwa. Kapituła winna troszczyć się także o właściwą formację liturgiczną duchowieństwa i wiernych³⁰. Do dekretu zostały dołączone statuty Legnickiej Kapituły Katedralnej. Akt uroczystego wprowadzenia kapituły w urządowanie dokonał się 24 maja 1994 r. w katedrze legnickiej. Na uroczystość bp Rybak zaprosił wszystkich wiernych specjalnym listem (17 maja 1994 r., l.dz. 1390/94)³¹.

3. STATUTY LEGNICKIEJ KAPITUŁY KATEDRALNEJ

Najważniejszą częścią ustawodawstwa kapitulnego są statuty, będące wyrazem znacznej samodzielności kapituł rządzących się nimi jako osoby prawne³². Wymagają one zatwierdzenia przez kompetentną władzę kościelną³³. Statuty Legnickiej Kapituły Katedralnej składają się z 32 artykułów ułożonych w 8 działów: postanowienia ogólne, ustrój kapituły, objęcie urzędu kanonickiego, obowiązki kanoników, sesje kapitulne, strój kanonicki, kapituła a parafia katedralna, postanowienia końcowe³⁴. Kapituła nie ma odrębnego regulaminu i choć *Kodeks* nie wymaga tego, to jest jednak rzeczą odpowiednią, aby każda kapituła posiadała swój regulamin w myśl kan. 95. Regulamin precyzuje kwestie działalności kapituły,

²⁸ *Ogłoszenie ustanowienia Kapituły*. „Legnickie Wiadomości Diecezjalne” 3:1994 nr 1 s. 50.

²⁹ Celowe wydaje się przywołanie faktu, że w Legnicy już w XIV w. istniała kapituła. W 1348 r. książę legnicki Waclaw I ufundował kapitułę przy kościele św. Grobu w Legnicy, co oznaczało podniesienie go do rangi kolegiaty. Papieskie i biskupie zatwierdzenie nastąpiło 15 lat później, ale nie miało to widocznego wpływu na działalność kapituły, której głównym celem i zadaniem była szczególna dbałość o liturgię i służbę Bożą. Zob. S. JUJEZKA. *Duchowni średniowiecznej Legnicy. Studium prozopograficzne nad klerem diecezjalnym*. Legnica 2006.

³⁰ MAJEWSKI. *Troska Legnickiej Kapituły Katedralnej o liturgię* s. 109-128.

³¹ ALKK.

³² W. GÓRALSKI. *Ustawodawstwo kapituły katedralnej w Płocku do 1590 r.* „Prawo Kanoniczne” 23:1980 nr 1-2 s. 36.

³³ Zatwierdzenie statutów kapitulnych leży w kompetencji biskupa diecezjalnego. *Kodeks prawa kanonicznego. Komentarz*. Red. P. Majer. Kraków 2011 s. 433.

³⁴ *Statuty Legnickiej Kapituły Katedralnej* [dalej: Statuty LKK] zgodnie z dekretem biskupa legnickiego z 25 marca 1994 r. (l.dz. 820/94) zostały zatwierdzone na okres pięciu lat.

niewpisane do statutów, dotyczące m.in. częstotliwości posiedzeń, turnusów w celebracji liturgicznej. Regulamin kapituły nie podlega zatwierdzeniu przez biskupa diecezjalnego³⁵.

4. KWALIFIKACJE KANDYDATÓW I CZŁONKÓW KAPITUŁY

Członkiem kapituły może zostać kapłan odznaczający się szczególnymi cechami i przymiotami. Ich ocena podlega wyłącznie biskupowi diecezjalnemu. W przedstawieniu wymogów stawianych kandydatom zostały przywołane regulacje związane z kapitułą wrocławską, do której tradycji i rozwiązań nawiązuje kapituła legnicka. Na przestrzeni dziejów kwalifikacje konieczne do objęcia godności w kapitule kształtowały się różnie. Kanoniczne prawo powszechne i partykularne oraz statuty, które w Polsce do XV w. były wydawane przez biskupów, określały kwalifikacje członków kapituły w zakresie święceń, wieku, wykształcenia, dobrej opinii i pochodzenia³⁶.

a. Święcenia

Kandydat powinien posiadać wyższe święcenia, czyli co najmniej subdiakonat. Prawo to zostało ustalone na soborze w Vienne (1311/1312). Zdarzało się jednak, że w wielu kapitułach godności prałackie zajmowali duchowni niższych święceń³⁷.

b. Wiek

Ograniczenia dotyczące wieku związane były z regułami kancelaryjnymi Grzegorza XI (1370-1378), które wymagały od kandydata ukończenia 14. roku życia, upoważniającego do przyjęcia święceń subdiakonatu³⁸. Pomimo tego w 1614 r. godność prałata we wrocławskiej kapitule otrzymał ośmioletni chłopiec Karol Willenberg von Willenberg. Kapituła próbowała zablokować objęcie tej godności, powołując się na brak wymaganego wieku przez kandydata. Wycofała jednak swe stanowisko

---

³⁵ J. KRUKOWSKI. *Kapituły kanoników. W: Komentarz do Kodeksu prawa kanonicznego*. T. II/1. Red. J. Krukowski. Poznań 2005 s. 397-398.

³⁶ M. KONOPKA. *Sandomierska kapituła – wkład w religijną kulturę kolegiaty i katedry do końca XIX w.* „Studia Sandomierskie” 8:2001 s. 133.

³⁷ J. GRĘŻLIKOWSKI. *Włocławska Kapituła Katedralna na tle aktualnych norm prawnych odnośnie kapituł kanonicznych*. „Prawo Kanoniczne” 51:2008 nr 3-4 s. 307.

³⁸ T. BORAWSKA. *Kapituła Warmińska w średniowieczu i na początku czasów nowożytnych (1260-1550)*. W: *Warmińska Kapituła Katedralna* s. 156-157. Wiek minimum 14 lat podaje także papież Benedykt XIV (†1758) w dziele *De synodo dioecisana libri tredecim in duobus thomos distributi*.

po uzyskaniu przez niego dyspensy papieskiej³⁹. Statuty z 3 czerwca 1722 r., nawiązując do praktyki stosowanej w Europie, określiły wiek kandydata na minimum 14 lat. Jednak wbrew zakazom statutowym przyjmowani byli młodociani: siedmioletni hrabia Józef Neuhaus, dziewięcioletni baron Józef Zedliz, dwunastoletni hrabia Leopold Sedlnicki, dwunastoletni Karol Wilhelm Wengerski⁴⁰.

c. Pochodzenie z prawowitego małżeństwa

Takie obwarowanie znalazło się w statutach kapituły wrocławskiej z 1468 r. Potwierdziły je statuty z 1722 r., żądając od kandydata świadectwa małżeństwa rodziców⁴¹.

d. Pochodzenie szlacheckie

Od XV w. na skutek starań królewskich i zarządzeń papieskich dla niektórych kapituł⁴², dekrety królewskie i statuty sejmowe zalecały, aby godności kanonickie obejmowała szlachta. Nieposiadający nobilitacji musieli wykazać się wykształceniem uniwersyteckim⁴³. Wrocławska Kapituła Katedralna wprowadziła elitarność szlachecką. W średniowieczu nie spotykamy wyraźnych ograniczeń stanowych. Późniejsze wieki zaostrzają praktykę, rezerwując godność prałata lub kanonika szlachcicom. Instrukcja z 1722 r. wskazuje, że kandydat do kapituły powinien posiadać potwierdzone szlachectwo. Stąd też kandydatów władzy świeckiej najpierw nobilitowano, a dopiero później przedstawiano władzy duchownej. Do wrocławskiej kapituły katedralnej należało 4 książąt, 19 hrabiów, 25 baronów⁴⁴.

e. Stopień naukowy

Kapituły starały się, aby wśród swoich członków mieć osoby wyróżniające się zaletami umysłu i serca. Z tego względu zachęcano kandydatów i członków kapituły do podejmowania studiów uniwersyteckich, stwarzając warunki do ich podjęcia.

---

³⁹ G. CWIĘCZEK. *Kapituła wrocławska za rządów biskupa królewicza Karola Ferdynanda Wazy (1625-1655)*. „Colloquium Salutis” 3:1971 s. 107-108.

⁴⁰ PATER. *Wrocławska Kapituła Katedralna* s. 44-45.

⁴¹ *Tamże* s. 44.

⁴² Dwie bulle: Jana XXIII z 1414 r., wydane dla kapituł gnieźnieńskiej i krakowskiej, oraz bulla Marcina V, skierowana do kapituły poznańskiej, wymagały, by kanonie obejmowali jedynie kandydaci pochodzenia szlacheckiego. Zob. W. GÓRALSKI. *Skład osobowy oraz obsadzanie prałatur i kanonii w kapitule kolegiackiej w Pułtusk*. „Prawo Kanoniczne” 19:1976 nr 1-2 s. 258-259.

⁴³ KONOPKA. *Sandomierska kapituła* s. 134.

⁴⁴ PATER. *Wrocławska Kapituła Katedralna* s. 79-80.

Postanowienia bp. Waclawa z 1411 r. ograniczały przywileje kanoników nieposiadających stopnia magistra lub bakałarza teologii, doktora lub licencjata prawa, ewentualnie magistra medycyny lub sztuk wyzwolonych⁴⁵. Statuty z 1722 r. wymagały trzyletnich nieprzerwanych studiów w jednym z uznanych uniwersytetów. Członkowie kapituł, zwłaszcza katedralnych, w Polsce i Europie należeli do grona posiadającego najwyższy stopień wykształcenia⁴⁶.

f. *Narodowość*

Z pobudek antypolskich zasada dotycząca wykluczenia z grona kandydatów do kapituły wrocławskiej obcokrajowców była konsekwentnie przestrzegana. Za czasów bp. Konrada w 1435 r. wydany został statut *de extraneis non admittendis* uniemożliwiający przyjmowania kandydatów pochodzących spoza Śląska⁴⁷. W 1498 r. określono go bliżej, odnosząc go do Polaków, Rusinów, Litwinów i Mazowszan. Zakaz motywowano nieznaną języka niemieckiego i obawą wewnętrznej niezgody, nieprzyjaźni i sporów⁴⁸. Na mocy układu kołowrackiego z 24 lutego 1504 r. godności w diecezji wrocławskiej mogli otrzymywać wyłącznie mieszkańcy ziem Królestwa Czeskiego, tzn. Czech, Moraw, Łużyc i Śląska, eliminując Polaków i Węgrów. Układ stracił moc w 1516 r.⁴⁹

Obecne regulacje normuje KPK, który w kanonie 509 podaje kwalifikacje, jakimi powinien odznaczać się kandydat do kapituły. Są to: nauka, prawość życia, chwalebne wypełnianie posługi. Ocena tych kwalifikacji pozostawiona jest wyłącznie biskupowi diecezjalnemu⁵⁰. Można do nich dołączyć konieczność święceń, a co za tym idzie minimalny wiek kandydata. Wynika to bezpośrednio z kan. 503 stwierdzającego, że kapituła katedralna lub kolegiacka składa się z kolegium kapłanów, a więc prezbiterów i biskupów. Kanon nie przewiduje możliwości ustanowienia kanonikiem osoby świeckiej. Wyklucza także diakonów. Posiadają oni święcenia, ale nie są włączeni do stanu kapłańskiego. Zatem teoretycznie minimalny wiek przyjęcia do kolegium kanoników wynosi 25 lat. Jest to założenie teoretyczne, ponieważ do kapituły mianuje się kapłanów odznaczających się gorliwą posługą naukową lub duszpasterską, wymagającą pewnego stażu posługiwania. Statuty Legnickiej Kapituły Katedralnej, nawiązując do wskazań KPK, precyzują kwalifikacje kandydatów, określając je w art. 4 § 3. Są to: wyróżnianie się pod względem

⁴⁵ Tamże s. 84.

⁴⁶ KONOPKA. *Sandomierska kapituła* s. 133.

⁴⁷ J. DRABINA. *Wrocławska kapituła katedralna i jej stosunek do politycznych wydarzeń lat 1453-1471*. „Śląskie Studia Historyczno-Teologiczne” 2:1969 s. 183.

⁴⁸ ĆWIECZEK. *Kapituła wrocławska za rządów biskupa królewicza* s. 104.

⁴⁹ PATER. *Wrocławska Kapituła Katedralna* s. 80-81.

⁵⁰ KRUKOWSKI. *Kapituły kanoników* s. 402.

prawości życia, formacji naukowej, pracy duszpasterskiej i zasługi dla diecezji. Z historycznych obostrzeń nie pojawia się wymóg szlacheckiego pochodzenia i ograniczeń narodowościowych. Pozostaje natomiast nacisk na przymioty intelektualne. W składzie obecnej kapituły jest dwóch profesorów Papieskiego Wydziału Teologicznego we Wrocławiu i sześciu doktorów.

5. GODNOŚCI I URZĘDY

Wrocławska kapituła katedralna posiadała siedem godności, czyli prałatur. Były to prepozyt, dziekan, archidiakon, scholastyk, kantor, kustosz, kanclerz. Zakres ich obowiązków precyzowały statuty⁵¹. Liczba prałatur została ustalona pod koniec XIII w. i przetrwała do sekularyzacji w 1810 r.⁵² Prepozyt⁵³ miał za zadanie zwoływać prałatów i kanoników na posiedzenia kapituły. Czynił to, uderzając w dzwon lub wysyłając do nich pisma wskazujące miejsce i godzinę zgromadzenia. Zabierał jako pierwszy głos podczas posiedzenia. Udzielał odpowiedzi i przemawiał w imieniu wszystkich kanoników. Troszczył się o sprawy kapituły, wspierając jej działania. W czasie największych świąt w zastępstwie biskupa sprawował mszę św. Statuty wyraźnie zabraniały prepozytowi organizowania tajnych spotkań i prywatnych skrytych zgromadzeń naznaczonych intrygą i przewrotnością.

Dziekan⁵⁴ czuwał nad sprawowaniem oficjum godzin i dbał, aby liturgia była celebrowana zgodnie z przepisami i normami zawartymi w rubryce Kościoła wrocławskiego. Troszczył się o odpowiednią oprawę uroczystości ku czci świętych i procesji ze śpiewem i intonacjami właściwymi dla danego okresu liturgicznego. Czuwał, aby nie zmieniano intonacji w czytaniach, listach, ewangeliach i kolektach. Do jego obowiązków należało we wszystkie święta potrójnego i podwójnego rytu odprawienie pierwszych nieszporów, jutrzni i głównej mszy. Obowiązkiem dziekana było także poświęcenie świec w dniu Oczyszczenia Błogosławionej Maryi Dziewicy i gałązek w Niedzielę Palmową, ognia w wigilię Paschy, a także źródła w wigilię Zielonych Świąt. W Środę Popielcową poświęcał popiół i przewodniczył liturgii. W czasie Adwentu intonował antyfonę *O mądrości*, stojąc w swojej stalli w chórze. Dziekan na mocy zwyczaju sprawował nadzór nad wikariuszami katedralnymi.

⁵¹ Zakres obowiązków prałatów i kanoników był zbliżony w różnych kapitułach. Zob. K. LUTYŃSKI. *Kapituła katedralna w Poznaniu w XVI wieku. Organizacja i majątek*. Poznań 2000 s. 36-47; J.R. MARCZEWSKI. *Dzieje Chełmskiej kapituły katedralnej obrządku łacińskiego*. Lublin 2013 s. 72-126.

⁵² PATER. *Wrocławska Kapituła Katedralna* s. 35.

⁵³ *De onere et officio praepositurae*. W: DOLA. *Statuty Wrocławskiej Kapituły Katedralnej* s. 294-303.

⁵⁴ *De onere et officio decanatus*. W: DOLA. *Statuty Wrocławskiej Kapituły Katedralnej* s. 302-311.

Archidiakon⁵⁵ zabiegał o dyscyplinę kościelną. Karcił wszystkich prezbiterów, duchownych, oprócz innych prałatów i kanoników, którzy źle się prowadzili lub żyli w konkubinacie. Na mocy polecenia biskupa wizytował parafie. Troszczył się o życie religijne świeckich, upominając grzeszników uprawiających czary i zabobonną wiarę. Usługiwał biskupowi podczas udzielania święceń wyższych. Egzaminował kleryków i przedstawiał ich biskupowi, zaświadczać o odpowiednim przygotowaniu. W Wielki Czwartek w czasie wprowadzania pokutników odczytywał dwie lekcje i ewangelię, towarzyszył w czasie poświęcenia olejów oraz służył podczas obrzędu obmywania nóg. Śpiewał podczas świąt potrójnych albo podwójnych dziewiąty werset w czasie jutrzni.

Kantor⁵⁶ prowadził śpiew w prawym chórze we wszystkie święta potrójnego rytu podczas pierwszych niezpórów, jutrzni, mszy i w czasie drugich niezpórów, ilekroć biskup odprawiał pontyfikalnie. Czuwał, aby w katedrze wrocławskiej nie były śpiewane lub recytowane nowe, nieznane lub niestosowane melodie. Wyznaczał w święta potrójnego rytu prałatów i kanoników do intonowania antyfon i psalmów oraz do śpiewania wersetów w czasie mszy.

Scholastyk⁵⁷ obsadzał pięć szkół: trzy we Wrocławiu i dwie w Legnicy. Czuwał i pomagał rektorowi w rozwiązywaniu bardziej zawiłych problemów i spraw. Czytał szóstą lekcję w święta potrójnego i podwójnego rytu.

Kustosz⁵⁸ przechowywał wyposażenie kościelne: kielichy, księgi, relikwie. Troszczył się, by dzwoniło na oficjum godzin. Pilnował, aby świątnicy sumiennie służyli i czuwali w katedrze, pilnując tego, co się w niej znajduje. Zaopatrywał katedrę w węgiel i drewno do opalania oraz węgiel do kadzielnicy. Dbał o porządek w katedrze oraz czystość bielizny kielichowej i szat liturgicznych. Dostarczał ciepłą wodę do obmycia nóg w Wielki Czwartek oraz odpowiednią ilość drewna i chrustu w wigilię Wielkanocy do pobłogosławienia nowego ognia. Śpiewał w największe święta dziewiąty werset wspólnie z archidiakonem.

Kanclerz⁵⁹ w imieniu kapituły przeglądał, układał i poprawiał wszelkie pisma. Pilnował, aby księgi, przywileje, rejestry i dokumenty nie były wydawane z archiwum kapituły. Zadania poszczególnych prałatów określa również przysięga składana przy obejmowaniu urzędu. Do prepozyta należało przewodniczenie kapitule, dziekan czuwał nad odpowiednim sprawowaniem liturgii, archidiakon troszczył się o formację kandydatów do święceń, kantor o śpiew podczas liturgii, scholastyk

⁵⁵ *De officio archidiaconi*. W: DOLA. *Statuty Wrocławskiej Kapituły Katedralnej* s. 312-317.

⁵⁶ *De officio cantoribus*. W: DOLA. *Statuty Wrocławskiej Kapituły Katedralnej* s. 316-319.

⁵⁷ *De officio scholastici atque officiatorum scholae*. W: DOLA. *Statuty Wrocławskiej Kapituły Katedralnej* s. 318-323.

⁵⁸ *De officio custodis*. W: DOLA. *Statuty Wrocławskiej Kapituły Katedralnej* s. 322-331.

⁵⁹ *De onere et officio cancellarius*. W: DOLA. *Statuty Wrocławskiej Kapituły Katedralnej* s. 330-333.

o szkoły, kustosz o porządek i czystość w katedrze, kanclerz o dokumenty i korespondencję.

Legnicka Kapituła Katedralna nie uzyskała prawa do nadawania godności prałackich. Pozostała przy wskazaniu w statutach kilku urzędów, zmieniając zakres ich zadań i odpowiedzialności. Urząd dziekana kapituły w przeszłości związany był z czuwaniem nad liturgią celebrowaną w katedrze, a w obecnym kształcie uzyskał jedynie status zastępcy prepozyta.

6. KANONICY KAPITULNI

Statuty Legnickiej Kapituły Katedralnej przewidują ustanowienie 12 kanoników gremialnych oraz 12 kanoników honorowych. Uwzględniają także funkcję kanonika emeryta⁶⁰. Jednocześnie zgodnie z kan. 509 § 2 KPK określają kwalifikacje, jakimi powinni odznaczać się kandydaci na urzędy kapitulne. Jest to: prawość życia, chwalebnie wykonywana posługa i nauka, w statutach określana jako formacja naukowa⁶¹. W skład pierwszej kapituły, erygowanej przez bp. Tadeusza Rybaka w 1994 r., weszli⁶²: kanonicy gremialni: ks. Władysław Bochnak – prepozyt kapituły, ks. Józef Lisowski – dziekan kapituły, ks. Stefan Regmunt – teolog kapituły, ks. Władysław Józków – penitencjarz⁶³, ks. Marian Kopko – sekretarz kapituły⁶⁴, ks. Franciszek Krosman, ks. Jan Mycek, ks. Władysław Rączka, ks. Józef Stec, ks. Józef Strugarek, ks. Bogusław Wermiński, ks. Julian Żrałko. Kanonicy honorowi: ks. Stanisław Araszczuk, ks. Józef Frąc, ks. Józef Górak, ks. Eugeniusz Hadrian, ks. Józef Molenda, ks. Jan Słomka, ks. Edmund Tkocz.

⁶⁰ Statuty LKK. „Legnickie Wiadomości Diecezjalne” 3:1994 nr 1 s. 51-57 art. 4 § 1 oraz art. 6 § 1-2.

⁶¹ Sobór Trydencki zachęcał, by wszyscy prałaci i przynajmniej połowa kanoników kapituł katedralnych, jak i kolegiackich, posiadali stopień doktora, magistra lub licencjata teologii bądź prawa kanonicznego. M. STĘPIEŃ. *Kapituła Katedralna w diecezji augustowskiej czyli sejneńskiej (1818-1925)*. „Prawo Kanoniczne” 52:2009 nr 1-2 s. 336.

⁶² Próby prezentacji kanoników Legnickiej Kapituły Katedralnej dokonał ks. M. Majewski. MAJEWSKI. *Kanonicy Legnickiej Kapituły Katedralnej* s. 21-26. Autor wymieniając kanoników honorowych powołanych do pierwszej kapituły, błędnie wskazał, że ks. Edward Bober i ks. Stanisław Mieszala należeli do erygowanej w 1994 r. kapituły. Dekret powołujący ks. Edwarda Bobera nosi datę 14 kwietnia 1995 r., natomiast ks. Stanisława Mieszala – 10 czerwca 1998 r.

⁶³ Godności kanonika penitencjarza nie można powierzać wikariuszom generalnym, wikariuszom biskupim oraz krewnym biskupa do czwartego stopnia. *Ustrój hierarchiczny Kościoła. Wybór źródeł*. Red. i oprac. W. Kacprzyk, M. Sitarz. Lublin 2006 s. 645.

⁶⁴ Funkcje i urzędy w kapitule reguluje KPK, wskazując w kan. 507, że jeden z kanoników powinien spełniać funkcję przewodniczącego kapituły, oraz w kan. 508 wskazując penitencjarza. Inne urzędy, zgodnie z miejscowym zwyczajem, reguluje statut kapituły. Statuty LKK wskazują urząd prepozyta i dziekana (art. 7 § 1), penitencjarza (art. 10 § 1) oraz sekretarza (art. 11 § 1), nic nie mówiąc o urzędzie teologa, który funkcjonuje w ramach struktury legnickiej kapituły.

Obecnie (stan na 1 lutego 2017) skład Legnickiej Kapituły Katedralnej jest następujący: kanonicy gremialni: bp Marek Mendyk – prepozyt kapituły⁶⁵, ks. Robert Kristman – dziekan kapituły, ks. Stanisław Araszczuk – teolog kapituły, ks. Andrzej Jarosiewicz – sekretarz kapituły, ks. Józef Lisowski (1994)⁶⁶, ks. Marian Kopko (1994), ks. Józef Stec (1994), ks. Leopold Rzodkiewicz (2004), ks. Bogusław Drożdż (2010), ks. Stanisław Szupieńko (2010), ks. Jarosław Świącicki (2010). Kanonicy honorowi: ks. Mieczysław Bętkowski, ks. Edward Bigos, ks. Andrzej Burdziak, ks. Józef Czekański, ks. Jan Dąbski, ks. Tadeusz Dąbski, ks. Andrzej Drwiła, ks. Jan Gacek, ks. Andrzej Gidziński, ks. Waldemar Hawrylewicz, ks. Mieczysław Jackowiak, ks. Ryszard Jerie, ks. Stanisław Kawzowicz, ks. Krzysztof Kielbowicz, ks. Jan Klinkowski, ks. Zbigniew Korab, ks. Marek Korgul (diecezja świdnicka), ks. Leszek Kowalski, ks. Jan Kułyna, ks. Mirosław Kundzicz, ks. Stanisław Kusik, ks. Zdzisław Michalski, ks. Wiesław Migdał, ks. Franciszek Molski, ks. Wojciech Mroszczak, ks. Piotr Nowosielski, ks. Wilhelm Ogaza, ks. Marian Oleksy, ks. Kazimierz Pietkun, ks. Bronisław Piśnicki, ks. Bogusław Sawaryn, ks. Aleksander Siemiński, ks. Ludwik Solecki, ks. Sławomir Stasiak, ks. Tadeusz Szczepaniak, ks. Stanisław Śmigieński, ks. Tadeusz Tymków, ks. Maciej Wesołowski, ks. Czesław Włodarczyk, ks. Bogdan Żygadło, ks. Luciano Benassi – Modena (Włochy), ks. Michael Grütering – Wuppertal (Niemcy). Kanonicy emeryci⁶⁷: bp Stefan Regmunt (diecezja zielonogórsko-gorzowska), ks. Edward Bober, ks. Władysław Bystrek, ks. Władysław Dziegiel, ks. Józef Frąc, ks. Józef Górak, ks. Ryszard Hajduk, ks. Władysław Janicki, ks. Władysław Józków, ks. Tadeusz Jurek, ks. Franciszek Krosman, ks. Jan Lombarski, ks. Stanisław Mieszala, ks. Jan Mycek, ks. Marian Sobczyk, ks. Aleksander Stankiewicz, ks. Józef Strugarek (diecezja świdnicka), ks. Bogusław Wermiński (diecezja świdnicka), ks. Julian Żrałko (diecezja świdnicka), ks. Petrus Canisius Birkner – Görlitz (Niemcy). Z grona kanoników

⁶⁵ Dokładnego określenia wymaga sposób wybierania i powoływania prepozyta. Statuty LKK w art. 7 § 2 stwierdzają, że prepozyta mianuje biskup legnicki. Tymczasem wybór ten określony jest przez KPK kan. 507 § 1 oraz kan. 509 § 1, mówiący, że prepozyta wybierają kanonicy, a biskup jedynie zatwierdza ten wybór. W tej sprawie powstała wątpliwość, na którą odpowiedzi 24 stycznia 1989 r. udzieliła Papieska Rada ds. Tekstów Prawnych: *D. Utrum praesidis electio imponatur in canonicorum capitulis vi can 509 § 1. R. Negative*. AAS 81:1989 s. 991; zob. WĘTKOWSKI. *Kapituła katedralna* s. 85.

⁶⁶ Data ustanowienia kanonika gremialna ma wpływ na miejsce zajmowane w stallach podczas uczestnictwa w liturgii w stroju chórowym (Statuty LKK art. 17 § 1). Zasada ta ma podłoże historyczne i była respektowana w większości kapituł polskich. Zob. RADZIWIŃSKI. *Duchowieństwo kapituł katedralnych w Polsce* s. 66-67, 210-211. Data minowania nie wpływała natomiast na kolejność zabierania głosu podczas posiedzeń kapitułnych. W tym względzie przestrzegano równouprawnienia. Zob. S. ZACHOROWSKI. *Rozwój i ustrój kapituł polskich w wiekach średnich*. Kraków 1912 s. 132.

⁶⁷ Zgodnie ze Statutami LKK art. 6 § 1-2 kanonicy gremialni i honorowi z chwilą ukończenia 75. roku życia tracą urząd kanonicki i przynależność do kolegium kanonickiego. Mimo to pozostają kanonikami emerytami i zachowują prawo do noszenia stroju kanonickiego i oznak kanonickich. Przepis ten wymaga rozszerzenia i uwzględnienia wcześniejszego przejścia na emeryturę w związku z innymi uwarunkowaniami niż wiek.

gremialnych kapituły erygowanej w 1994 r. do chwili obecnej pozostało trzech: ks. J. Lisowski, ks. M. Kopko, ks. J. Stec. Dwóch kanoników gremialnych odeszło do wieczności: ks. W. Bochnak i ks. W. Rączka. Pozostali uzyskali status emerytów, otrzymując funkcję kanonika emeryta Legnickiej Kapituły Katedralnej. Kapituła w obecnym kształcie liczy 11 kanoników gremialnych, 42⁶⁸ kanoników honorowych i 20 kanoników emerytów, niewchodzących w skład kapituły.

7. DZIAŁALNOŚĆ

Aktywność kapituły można określić na podstawie zachowanych w archiwum dokumentów. Na potrzeby niniejszego opracowania podzielono ją na dwie części: posiedzenia, sesje i konferencje kapituły oraz działalność. Ostatni dokument dostępny w archiwum pochodzi z 2011 r.

a. Posiedzenia, sesje i konferencje kapituły

- Pierwsze posiedzenie kapituły, pod przewodnictwem bp. Tadeusza Rybaka, odbyło się 25 kwietnia 1994 r. Uzyskało ono kworum mogące obradować i podejmować decyzje, gdyż nieobecny był tylko jeden z kanoników. Podczas posiedzenia miało miejsce głosowanie, w którym wybrano ks. Józefa Lisowskiego na dziekana kapituły, ks. Stefana Regmunta na teologa kapituły, ks. Władysława Józkowa na penitencjarza kapitulnego, a ks. Mariana Kopkę na sekretarza kapituły. Postawiono kwestię spisu uroczystości, podczas których kanonicy powinni uczestniczyć w liturgii sprawowanej w katedrze, a także zaproponowano, aby w czasie udzielania sakramentu święceń 28 maja 1994 r. kapituła uczestniczyła w strojach chórowych. Omówiono także przebieg uroczystości instalacji kanoników⁶⁹.
- Posiedzenie nadzwyczajne, zwołane na dzień 20 maja 1994 r. Protokół wskazuje, że omawiano przebieg uroczystości instalacji kanoników kapituły, propozycję przebiegu instalacji kanoników w parafiach posługiwania oraz ustalono kolejność zajmowania miejsc w stallach⁷⁰.
- Posiedzenie kapituły 19 kwietnia br. (?). Podczas tego spotkania omówiono udział kanoników w peregrynacji obrazu Matki Bożej Łaskawej w diecezji

---

⁶⁸ Liczba kanoników honorowych znacznie przekracza ilość określoną w Statutach LKK, które w art. 4 § 1 stanowią, że Legnicka Kapituła Katedralna składa się z 24 kanoników, wśród których jest 12 gremialnych i 12 honorowych. Obecny stan rzeczy wymaga rewizji Statutów LKK i zmiany zapisu art. 4.

⁶⁹ Protokół z posiedzenia Legnickiej Kapituły Katedralnej w dniu 25.04.1994 r. AKK.

⁷⁰ Protokół z nadzwyczajnego posiedzenia Legnickiej Kapituły Katedralnej w dniu 20.05.1994 r. ALKK.

legnickiej oraz sprawy związane z funkcjonowaniem kapituły i zasady udziału w uroczystościach diecezjalnych, reprezentowania biskupa poza diecezją oraz ustalenia porządku celebrowania mszy św. w katedrze przez kanoników⁷¹.

- Pismo z 24 listopada 2003 r. informujące o połączonej konferencji kanoników i dziekanów. Brak protokołu z tego spotkania w archiwum kapituły.
- Pismo z 13 maja 2005 r. zapraszające na konferencję kapituły, która odbyła się 6 czerwca 2005 r. Brak protokołu z tego spotkania w archiwum kapituły.
- Sesja kapituły 20 września 2011 r. W posiedzeniu wzięli udział wszyscy kanonicy gremialni oraz ks. Józef Jużków i ks. Mariusz Majewski, jako prelegent. Sesja dotyczyła wyboru dziekana, teologa i sekretarza kapituły. Na poszczególne urzędy zostali powołani: ks. Robert Kristman – dziekan kapituły, ks. Stanisław Araszczuk – teolog kapituły, ks. Andrzej Jarosiewicz – sekretarz kapituły. Ustalono także porządek sprawowania mszy św. oraz homilii głoszonych przez kanoników w pierwszą niedzielę miesiąca w legnickiej katedrze o godz. 13.00. Wystąpiono z wnioskiem do biskupa legnickiego o utworzenie Kapituły Krzeszowskiej oraz zaproponowano przygotowanie w katedrze miejsc na stroje kanonickie. Zadanie to zlecono ks. Robertowi Kristmanowi⁷².

Statuty kapituły stanowią w art. 21 § 1, że kapituła zbiera się przynajmniej jeden raz w roku na posiedzenie zwyczajne. Jednak nie wszystkie posiedzenia zostały udokumentowane protokołami. Zgromadzony materiał pozwala na ocenę przedmiotu spotkań kapituły. W głównej mierze dotyczyły one spraw związanych ze strukturą i wyborem poszczególnych kanoników na urzędy kapitulne oraz ustaleniem porządku sprawowania mszy św. i głoszenia homilii w katedrze.

b. Dokumenty dotyczące działalności kapituły⁷³

- Pismo z 19 września 1994 r. zapraszające kanoników na obchody rocznicy poświęcenia katedry 20 września 1994 r. o godz. 18.30.
- Pismo z 16 stycznia 1995 r. zapraszające kanoników do udziału w uroczystym wprowadzeniu bp. Stefana Regmunta 21 stycznia 1995 r. o godz. 11.00 w obowiązki biskupa pomocniczego diecezji legnickiej.
- Zaproszenie do udziału kapituły w uroczystości jubileuszowej kard. Henryka Gulbinowicza z 28 stycznia 1995 r., skierowane do kapituły przez bp. Józefa Pazdura.

---

⁷¹ Protokół z posiedzenia Legnickiej Kapituły Katedralnej w dniu 19.04.br (?). Przedstawiony protokół nie wskazuje na rok jego wydania. ALKK

⁷² Protokół z posiedzenia Legnickiej Kapituły Katedralnej w dniu 20.09.2011 r. ALKK.

⁷³ Przywołane pisma znajdują się w ALKK.

- Pismo z 6 maja 1996 r. zapraszające do udziału kanoników kapituły w uroczystości Najświętszej Maryi Panny Wspomożenia Wiernych oraz rocznicy inauguracji diecezji legnickiej i ingresu jej pierwszego biskupa.
- Pismo z 20 lutego 2000 r. dotyczące prośby skierowanej do kanoników o wsparcie renowacji stacji drogi krzyżowej w legnickiej katedrze.
- Pismo z 9 sierpnia 2000 r. zapraszające kanoników do udziału we mszy św. 3 września 2000 r. w Gross-Rossen (Rogoźnica) oraz przypomnienie o ofiarach na potrzeby kapituły.
- Delegacja ks. S. Araszczuka i ks. S. Kusika reprezentujących kapitułę podczas pielgrzymki polskich kapituł katedralnych do grobu św. Wojciecha w Gnieźnie (20-21 września 2000 r.).
- Pismo z 19 października 2001 r. zapraszające kanoników do udziału we mszy św. imieninowej bp. Tadeusza Rybaka 27 października 2001 r.
- Pismo z 4 września 2002 r. zapraszające kanoników do udziału w uroczystości ogłoszenia kościoła pw. Świętych Apostołów Piotra i Pawła w Strzegomiu bazyliką mniejszą 15 września 2002 r.
- Pismo z 11 czerwca 2003 r. delegujące ks. J. Żrałkę i ks. B. Wermińskiego na uroczystości związane z 1000. rocznicą śmierci Pierwszych Męczenników Polski, która odbyła się 15 czerwca 2003 r.
- Pismo z 12 marca 2004 r. zapraszające kanoników na pielgrzymkę 24 marca 2004 r. po relikwie św. Wojciecha do Gniezna oraz zaproszenie na mszę św. 27 marca 2004 r. w katedrze legnickiej pod przewodnictwem bp. Henryka Muszyńskiego.
- Pismo z 13 września 2004 r. zapraszające kanoników na instalację nowych kanoników w katedrze legnickiej podczas mszy św. 20 września 2004 r. o godz. 18.30.
- Pismo z 3 listopada 2004 r. delegujące ks. E. Bigosa, ks. J. Czekańskiego oraz ks. A. Siemińskiego na instalację kanoników w diecezji Hradec Kralove 11 listopada 2004 r.
- Pismo z 21 kwietnia 2006 r. zapraszające kanoników do udziału we mszy św. 29 kwietnia 2006 r. o godz. 12.00 w legnickiej katedrze z racji pierwszej rocznicy ingresu bp. Stefana Cichego.
- Pismo z 19 lipca 2011 r. zapraszające na sesję kapitulną 20 września 2011 r. oraz zaproszenie na mszę św. w rocznicę poświęcenia kościoła katedralnego w strojach chórowych.

Analiza dokumentów pozwala ocenić, że działalność kanoników skupiała się na uczestnictwie w uroczystych celebracjach w katedrze legnickiej z racji rocznicy poświęcenia katedry, ingresu biskupa oraz ważniejszych wydarzeń w życiu diecezji legnickiej. Kanonicy reprezentowali także biskupa podczas uroczystości organizowanych w Polsce i poza granicami naszej ojczyzny. Ważnym zapisem jest troska materialna o kościół katedralny poprzez włączenie się w pomoc finansową dotyczącą renowacji stacji drogi krzyżowej.

ZAKOŃCZENIE

Legnicka Kapituła Katedralna kieruje się normami zawartymi w *Kodeksie* Jana Pawła II, przepisami prawa partykularnego oraz statutami. Nawiązuje do tradycji archidiecezji wrocławskiej, a także legnickiej kapituły kolegiackiej św. Grobu, sięgającej XIV w.⁷⁴ Jej główne zadanie polega na sprawowaniu bardziej uroczystych czynności liturgicznych w kościele katedralnym. Potrzebna jest jednak przede wszystkim rewizja statutów kapituły katedralnej, które zostały zatwierdzone na okres pięciu lat. Uregulowania wymaga liczba kanoników honorowych. Według statutów powinno ich być 12, a obecnie to gremium liczy 42 osoby. Uwzględnienia w statutach domaga się także urząd teologa kapituły i wskazanie jego zadań. Obecnie kapituła spośród siebie wybiera teologa, natomiast statuty nie wspominają o istnieniu takiego urzędu. Przy tej okazji można by umieścić w statutach i powołać inne urzędy, które w historii kapituł odgrywały znaczące role, a obecnie mają charakter historyczny i symboliczny, jak choćby: archidiakon, kustosz, kanclerz, scholastyk⁷⁵.

Zasadne wydaje się także ustanowienie godności kanonika prałata. Byłoby to nawiązanie do kapituły wrocławskiej oraz historycznej kapituły legnickiej, która w XV w. posiadała 6 prałatur i 18 kanonikatów⁷⁶. Co prawda KPK nie mówi o prałatach wśród kanoników, ale także nie wymienia kanoników honorowych, co nie oznacza, że ich powołanie jest sprzeczne z obowiązującym prawem. Należy stwierdzić, że biskup diecezjalny mianuje tylko kanoników. Jednakże nie oznacza to, że kapituła nie może mieć przywileju posiadania prałatur. Przywilej taki nadaje Stolica Apostolska w dekrecie erekcyjnym bądź w osobnym dokumencie⁷⁷.

Sprawa stroju kanonika również wymaga doprecyzowania, a właściwie dokładnego określenia, jak ten stój wygląda zgodnie z przyjętymi normami. Według dekretu legnicka kapituła powinna używać komży w stroju chórowym, a nie rokiety. Przy tej okazji należałoby wskazać, jak wygląda strój pozaliturgiczny kanonika kapitulnego. Słusznym postulatem jest opracowanie regulaminu kapituły, który będzie precyzował sprawy związane z celebrowaniem liturgii oraz głoszeniem homilii w katedrze. Rewizji domaga się wykaz świąt, podczas których kanonicy uczestniczą w liturgii katedralnej.

⁷⁴ S. KUSIK. *Legnica – miasto biskupie diecezji legnickiej*. „Perspectiva” 1:2002 nr 1 s. 15.

⁷⁵ W kapitule kolegiackiej św. Grobu urząd kanonika prepozyta przynależał do proboszcza kościoła św. Piotra w Legnicy, a urząd scholastyka do proboszcza kościoła św. Marii Panny. Por JUJECZKA. *Duchowni średniowiecznej Legnicy* s. 34.

⁷⁶ *Tamże* s. 34.

⁷⁷ GRĘŻLIKOWSKI. *Włocławska Kapituła Katedralna na tle aktualnych norm prawnych* s. 316-317.

CATHEDRAL CHAPTER IN LEGNICA

S u m m a r y

Cathedral chapter in Legnica founded by decree of Congregation for the Clergy on 25 March, 1994 is being written into the structures of Legnica diocese, referring to tradition of Chapter in Wrocław and collegiate chapter in Legnica. Its main task is concern for more ceremonial celebrate of the liturgy in the cathedral church. It has got own statutes approved by bishop Tadeusz Rybak. The chapter is composed of priests having considerable standing and trust of the bishop, working to the benefit of diocese development. The activities of the chapter are focusing inter alia on participating in ceremonial celebrations in the cathedral in Legnica.

Tłum. Jarosław Sempryk

Słowa kluczowe: Legnicka Kapituła Katedralna, członkowie kapituły, statuty kapitulne, katedra legnicka, diecezja legnicka.

Key words: Cathedral Chapter in Legnica, members of the chapter, statutes of the chapter, cathedral in Legnica, diocese in Legnica.